

Міністерство освіти і науки України

**Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого**

Харківська асоціація політологів

**УКРАЇНСЬКИЙ СОЦІУМ:
СОЦІАЛЬНО-ПОЛІТИЧНИЙ
АНАЛІЗ СУЧАСНОСТІ
ТА ПРОГНОЗ МАЙБУТНЬОГО**

Збірник матеріалів XVII Всеукраїнської наукової
конференції викладачів, молодих науковців і студентів

10 грудня 2015 року

Харків
«Право»
2015

УДК 159.9+316.3(05)
ББК 60.562.2
У45

Редакційна колегія:

А. П. Гетьман, доктор юридичних наук, професор (голова);
М. П. Требін, доктор філософських наук, професор;
Л. М. Герасіна, доктор соціологічних наук, професор;
Г. П. Клімова, доктор філософських наук, професор;
С. В. Куцепал, доктор філософських наук, професор;
В. Л. Погрібна, доктор соціологічних наук, професор;
І. О. Поліщук, доктор політичних наук, професор;
В. Д. Воднік, кандидат філософських наук, доцент;
О. В. Волянська, кандидат соціологічних наук, доцент;
В. Я. Зимогляд, кандидат філософських наук, доцент;
І. В. Підкуркова, кандидат соціологічних наук, доцент;
О. М. Сахань, кандидат соціологічних наук, доцент;
І. В. Головка, кандидат політичних наук.

У45 **Український соціум: соціально-політичний аналіз сучасності та прогноз майбутнього** : зб. матеріалів XVII Всеукр. наук. конф. викладачів, молодих науковців і студентів, 10 груд. 2015 р. – Х. : Право, 2015. – 744 с.

ISBN 978-966-458-916-8

У збірнику представлені матеріали учасників XVII Всеукраїнської наукової конференції викладачів, молодих науковців і студентів «Український соціум: соціально-політичний аналіз сучасності та прогноз майбутнього», проведеної 10 грудня 2015 р. Тематика конференції: політична, соціальна та правова сфера українського суспільства, основні історичні етапи розвитку соціально-політичної доктрини, концептуалізація влади у соціально-політичному дискурсі, проблеми розбудови демократичної, правової, соціальної держави і громадянського суспільства в Україні, подолання деструктивних чинників у соціально-політичному житті українського соціуму, національна безпека України, міжнародні відносини в умовах глобалізації, актуальні питання конфліктології та ораторського мистецтва.

Збірник розрахований на студентів вищих навчальних закладів України, які вивчають політологію, соціологію, конфліктологію, основи національної безпеки України і ораторське мистецтво.

УДК 159.9+316.3(05)
ББК 60.562.2

ISBN 978-966-458-916-8

© Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, 2015
© Оформлення. Видавництво «Право», 2015

НАУКОВА ТРИБУНА

Герасіна Л. М.

доктор соціологічних наук, професор,
НЮУ імені Ярослава Мудрого;

Затворнюк О. С.

НЮУ імені Ярослава Мудрого,
ПКОПУ, 2 курс, 7 група

ЛОБІЗМ ЯК ПОЛІТИЧНА ТЕХНОЛОГІЯ

Проблемам наукового дослідження лобізму надається досить багато уваги. Цивілізований лобізм як політичне, економічне та суспільне явище є постійним і суттєвим чинником політичної культури демократичного суспільства. Останнім часом це явище все частіше розглядають не тільки як технологію політичної системи, але й як специфічну форму зв'язків держави з різними групами громадськості. Однак актуальним є розгляд даного явища саме як політичної технології.

Однією із причин, що вказує на необхідність аналізу лобізму в аспекті політичної технології є наступне: поширеною стала думка, що лобізм — це різновид «закулісної» тіншової політики, спеціальний механізм впливу на засоби масової інформації з метою забезпечення інтересів певних соціальних прошарків чи груп. Тому є доцільним адекватне тлумачення даного процесу у спектрі легітимних та легальних політичних технологій.

Найбільш коректною дефініцією «лобізму» є — діяльність в державних органах представників недержавних організацій, спрямована на відстоювання і втілення в життя інтересів певних соціальних груп. Відповідно до цього, метою лобістів є врахування і проведення максимальною мірою інтересів, що ними представляються, в рішеннях державних органів. Домагаючись цього, лобісти можуть сприяти найшвидшому прийняттю тих чи інших рішень, або ж, навпаки, намагаються перешкодити їм, або хоча б уповільнити їх схвалення.

Інтенсифікація політичних процесів на національному та наднаціональному рівнях поставили на порядок денний у взаємодії влади та громадянського суспільства питання прозорості ухвалення політичних рішень, які стосуються інтересів громадян, фінансово-промислових груп, неформальних

об'єднань тощо. Політика лобіювання на державному рівні — нормальна світова практика. Це своєрідна мова міжнародного спілкування, володіння якою навіть за наявності у країни авторитету чи економічної потужності відіграє значну роль для її зовнішньоекономічних успіхів.

Наприклад, у країнах ЄС спостерігається не лише визнання, але й прихильне ставлення до лобізму, як політичної технології, щодо просування інтересів «зацікавлених груп» до учасників процесу прийняття рішень. Доступ лобістів прямо заохочується самими органами ЄС, які в умовах кадрового дефіциту перевантажені значним обсягом поточної роботи. При цьому дослідження лобістської діяльності в ЄС свідчать, що лобіювання сприяє високому рівню розробки технічних аспектів законопроектів за рахунок їх кваліфікованого експертного забезпечення (до 70%) та відкриває доступ до нормотворчості більш широкому колу учасників.

Технологічно процес лобіювання зазвичай здійснюється невеликою групою людей, але це не знімає його відчутної соціальної користі. Адже, врахування групових можливостей та інтересів, наслідків дій, що здійснюються в межах демократичної процедури, виражається в політичних рішеннях, де легалізована складна система «стримування та противаг» міжгрупових або міжкланових протиріч, система втілення конкретних соціальних проектів.

Один з механізмів лобіювання — плюралістичний, коли групи інтересів здійснюють тактику тиску «знизу вгору» на законодавчу або виконавчу владу з ціллю закріплення певних переваг, пільг чи вигідних замовлень бізнесу тощо. Плюралістичне представництво інтересів організовується спонтанно, не має постійних інституціональних форм, висуває своїх лідерів, йде до своїх цілей у конкурентній боротьбі з іншими силами. На законодавчий процес плюралістичне лобі частіше за все впливає через депутатські фракції, ініціативи, постійні парламентські комітети та інші позиції.

Інший варіант лобізму полягає в тому, що держава укладає з окремою соціальною групою явну або латентну угоду, отримуючи в обмін на преференції та привілеї — лояльність та певні гарантії сприяння державним рішенням і діям уряду. Таке лобі — корпоративістське; групи інтересів тут порівняно нечисленні та функціонально упорядковані (за категоріями інтересів), ієрархізовані за статусами, соціально зорієнтовані на закриті еліти. Держава, що йде на угоду з корпоративістським лобі, як би визнає за ним монопольне право на представництво певних інтересів в обмін на право впливати на відбір лідерів і порядок задоволення вимог, виражених лобі.

Сучасні внутрішні механізми лобіювання складаються з комплексу можливостей донести та «нав'язати» свій інтерес структурі або політичній особі, яка приймає рішення: близькість до політичної фігури або організації, від яких залежить рішення; підготовка експертних доповідей чи оцінок до компетентних органів; наявність ресурсів та коштів, що забезпечують реалізацію актуального інтересу; можливість здійснювати політичний (і неполітичний, зокрема нелегітимний) тиск; надання економічного тиску (погрози щодо припинення сплати податків, виплати відрахувань, вимоги економічної автономії, ліцензій, зняття квот); інформаційні можливості популяризації (або компрометації) даної структури влади та її дій в очах громадської думки тощо.

Підсумовуючи вищезазначене можна зробити висновок, що значущість лобізму як політичної технології на політичній арені сучасності не слабшає, а з кожним роком зростає. Лобізм набуває масових форм і характеру, формується «фінансована індустрія» лобізму, окремі лобістські кампанії здобули статус соціальних рухів. Безперечно, що дана технологія у різних країнах розвинена по-різному, що залежить від найрізноманітніших чинників. Проте, категоричним лишається твердження, що даний інститут (у всіх аспектах) є одним із найбільш дієвих на сучасному рівні розвитку окремих країн та у глобальній мережі міжнаціональних відносин в цілому.

Гулай В. В.

доктор політичних наук, доцент,
Національний університет
«Львівська політехніка»

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗКРИТТЯ МІМІКРІЙНО-ІМІТАЦІЙНОЇ СКЛАДОВОЇ ПОЛІТИКО-КУЛЬТУРНОГО ПРОСТОРУ СУЧАСНОЇ УКРАЇНИ

Звернення до багатовимірних та одночасно малодосліджених феноменів «імітації» та «мімікрії» у суспільно-політичному житті видається актуальним в науково-теоретичному та політико-прикладному аспектах у контексті розкриття у попередніх публікацій автора латентних політичних практик сучасної України [4; 5]. Політична мімікрія розглядається як наслідування; складний комплекс захисних заходів і пристосувань соціально-політичного характеру, що дозволяють вижити і зберегтися тим соціальним групам, силам